

buftriprodukter af alle Slags og sølgelig gavne de de industrielle Arbeidere. Ja, det er rigtig. Men her komme vi til den Omstændighed, som jeg berørte i mit første Foredrag angaaende denne Sag, at der er ganske andre Faktorer, som væsentlig bestemme Arbejdslønnens Høide og som Følge deraf Arbejdernes Stilling i det Hele, end den Omstændighed, om Landbruget har det godt eller mindre godt. Jeg vil nu ikke fornærme nogen Person eller vor Bøndestånd som Stand betragtet, det være langt fra mig, men de Herrer ville dog vistnok indrømme mig Et, som forøvrigt ofte er blevet udtalt, at vor Landbostand er forsigtig, økonomisk og sparsommelig, den vender og dreier hver Stilling to Gange, forinden den giver den ud, den stræber efter at købe de Fornødenheds-gjenstande, den skal have, paa Industriens og alle andre Omraader saa billigt, som det paa nogen Maade er muligt at faae dem. Det kan vistnok ikke benægtes, og det kan jo være ret fornødt, særlig under de nuværende Forhold; jeg siger ikke det Mindste derimod, det gjøre vi vel Alle; men naar dette er Tilfældet, vil jeg til Paastanden om, at Landboerene ved deres Indkjøb af Industriprodukter gavne Arbejderne, sige, at naar de f. Ex. nu købe deres Hvergaarn paa Fabrikerne eller over hovedet i Kjøbstaden i Stedet for, at de tidligere tilvirkede det selv paa Landet, saa er det jo først og fremmest i deres egen Interesse, fordi dette betaler sig bedre for dem, og hvis de tro — men det tro de ikke, naar de tænke bedre over det — at de derved gavne de industrielle Arbeidere i nogen væsentlig Grad, saa tage de fejl. Jeg vil bede Dem erindre, hvorledes Forholdene ere for Bøværens Vedkommende. De Herrer huffe, at det under Bøværstriken blev ophørt, hvorledes Forholdene vare ude paa Rubens Fabrik. Ruben er Millionær, han tager Fortjenesten, men hvad faae Arbejderne? De faae en Sulteløn. Saa de Herrer føde jo nok i en vis Forstand Industriarbejderne, naar de købe Industriprodukter, men det er ikke dem, de derved føde godt. Den sulteføde de, medens Fabrikanten faar den gode Fortjeneste. Jeg lægger naturligvis ikke Skylden herfor paa Landbostanden, det maa De ikke tro, det er Forholdene, som i det Hele ere saaledes, men jeg siger: Bogt dem for den Slags Argumenter og for løselig hen at tro, at de gavne Arbejderstanden ved at købe dens Produkter i Bjerne, for det gjøre de ikke paa den Maade, at de kunne sige: Arbejderne have det væsentlig bedre, naar vi købe Meget. Det Samme er Tilfældet med Indkjøbet af almindelige Bæklædningsgjenstande i særdis Tilstand. Tidligere

tilvirkedes de paa Landet, men nu kjøbe Bønderne jo i Reglen disse Ting hos de større Handlende i Bjerne, naar de komme til Staden. Her i Bjen kjøbe de paa Strøget, som man siger, og de spørge virkelig ikke om, hvorvidt der er betalt en ordentlig Arbejdsløn for Forsærdigelsen af disse Varer. Naar de kjøbe et Par Venflæder hos en Hofstrammer, hvad tror De saa egentlig, at det, De der give ud, hjælper paa Arbejdslønnen og kommer Arbejderne til Gode? Halvtredstindstyve Ore er maaffte den Arbejdsløn, som den Staffel har faaet — han eller hun — som har syet Venflæderne, og for det har han eller hun saa maattet lægge Sytilbehør til, stasse sig Værelse og Arbejdsredskaber for at faae det færdigt. Derfor, mine Herrer, gaar det ikke an at sige, at naar Landmændene have det godt og kunne give Penge ud, have Arbejderne det ogsaa godt. Det holder ikke Stik. Dermed skal det, som sagt, aldeles ikke være udtalt, at Landbrugene ere Skyld i disse Forhold, men jeg mener, at der skal en ganske anderledes radikal Omordning af vore Produktionsforhold, en ganske anderledes vidtgaaende Afskaffelse af den frie Konkurrence til, hvis vi skulle tænke paa med Rette at kunne sige, at vi gavne Arbejderstanden, i Bjen eller paa Landet, ved Indkjøb af Industriegjenstande. — Saa har vi det ærede Medlem fra Njøge (Hørup). Han kommer jeg tilbage til, fordi han tog sig saa meget velvillig af mine Udtalelser. Det ærede Medlem delte de Indvendinger, der vare blevne gjorte imod det foreliggende Lovforslag i to, nemlig de sentimentale og Konsekventerne. Konsekventerne mente han, kunde man snart blive særdis, han frygtede ikke, saavidt jeg forstod, at de Konsekvenser vilde komme frem, som vi, der staa paa et Standpunkt, modsat hans, frygte for, at nemlig denne Lov skulde føre mere Bestyttelse, flere Forbud efter sig. Med det Sentimentale var det en anden Sag. Han sagde, vi maa her i Landet erindre, vi er et agerdykende Land, det er vor Jord, den danske Jord der betaler alle de Skatter og Byrder, som afholdes af det danske Folk. Sa, det er det vel nok, kjøndt jeg tror, det er Sandhed med Modifikation. Den danske Jord betalte vist ikke ret meget, hvis den ikke blev godt dyrket. Den danske Jord maa bearbejdes og frugtbargjøres. Det kan vel nok være, at det i første Klasse er Landarbejderen, der besørger det, men, som det fremgaar af de Herrer's egne Udtalelser, naar de sige, at Landmanden maa have industrielle Produkter, besørger han det sandelig ogsaa ved den industrielle Arbejders Hjælp, som